

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ВІСНИК  
НАЦІОНАЛЬНОГО  
УНІВЕРСИТЕТУ ОБОРОНИ  
УКРАЇНИ

3 (28) / 2012

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

Рекомендовано  
до друку вченою радою Національного університету оборони України.  
Протокол № 7 від 23 квітня 2012 р.

Київ – 2012

#### РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Івашенко Л. Я. – доктор педагогічних наук, професор  
Маслов В. С. – доктор педагогічних наук, професор  
Свистун В. І. – доктор педагогічних наук, професор  
Стефаненко П. В. – доктор педагогічних наук, професор  
Ягунов В. В. – доктор педагогічних наук, професор  
Болтівець С. І. – доктор психологічних наук, професор  
Корольчук М. С. – доктор психологічних наук, професор  
Ложкін Г. Н. – доктор психологічних наук, професор  
Малхазов О. Р. – доктор психологічних наук, професор  
Стасюк В. В. – доктор психологічних наук, професор  
Лисенко О. Є. – доктор історичних наук, професор  
Рибак М. І. – доктор історичних наук, професор  
Сідак В. С. – доктор історичних наук, професор  
Сидоров С. В. – доктор історичних наук, доцент  
Шевчук В. П. – доктор історичних наук, професор  
Мосов С. П. – доктор військових наук, професор  
Діхтієвський П. В. – доктор юридичних наук, професор  
Каложний Р. А. – доктор юридичних наук, професор  
Колодій А. М. – доктор юридичних наук, професор  
Семон Б. Й. – доктор технічних наук, професор  
Богайчук В. Ж. – кандидат політичних наук, доцент  
Гайдулін О. О. – кандидат філософських наук, доцент  
Мулява В. Д. – кандидат філософських наук, доцент  
Осьодло В. І. – кандидат психологічних наук, доцент  
Пашинський В. Й. – кандидат юридичних наук, доцент  
Радецький В. Г. – кандидат історичних наук, доцент

#### РЕДАКЦІЯ:

Редактор – **Стасюк В. В.**, доктор психологічних наук, професор  
Відповідальний секретар – **Богайчук В. Ж.**, кандидат політичних наук, доцент

Засновник – Національний університету оборони України

Виходить 6 разів на рік

Свідоцтво про державну реєстрацію збірника КВ № 16922-5692 ПР від 15. 07. 2010 р.

Згідно постанови президії ВАК України від 01. 07. 2010 р. № 1-05/5 збірник “Вісник Національного університету оборони України” визнано фаховим виданням у галузі психологічних наук, та постанови президії ВАК України від 16. 12. 2009 р. № 1-05/6 у галузі педагогічних наук.

Вид видання – збірник наукових праць

Сфера розповсюдження – загальнодержавна

#### Адреса редакції:

Київ-049, Повітрофлотський проспект, 28

Телефон для довідок: 271-06-23, 271-06-29

© Вісник Національного університету оборони України

Національний університет оборони України – 2012



# Питання психології

<i>Алещенко В. І.</i> Сутність методу превентивного аналізу та оцінки ефективності системи психологічного забезпечення миротворчої діяльності.....	147
<i>Бабаджанова А. Н.</i> Психологічний супровід розвитку почуття гумору в старшокласників: експериментальна верифікація програми та соціально-психологічного тренінгу.....	151
<i>Балецька Л. М.</i> Психологічні особливості розвитку відповідальності студента.....	156
<i>Будніков О. В.</i> Кадровий потенціал у вимірі організаційних соціокультурних чинників на вітчизняному авіаційному просторі.....	162
<i>Васильєв С. П.</i> До проблеми вивчення психологічних особливостей адаптації до навчання як чинника оптимізації підготовки військових фахівців у цивільному вищому навчальному закладі.....	166
<i>Горбачов В. О.</i> Аналіз провідних психологічних підходів до розуміння поняття ідентичності.....	172
<i>Горелов І. Ю.</i> Особливості саморегуляції працівників міліції як чинник психологічної готовності до виконання професійних обов'язків в екстремальних умовах.....	177
<i>Греса Н. В.</i> Особливості емоційного інтелекту злочинців з різним рівнем усвідомлення вини.....	182
<i>Дудник Н. В.</i> Гумор як психолого-педагогічна проблема.....	187
<i>Журавель А. В.</i> Психологічний аналіз консультативної діяльності психолога системи освіти.....	192
<i>Каськов І. В.</i> Відповідальність як професійно важлива характеристика майбутнього психолога.....	198
<i>Катасв Є. С.</i> Соціокультурні детермінанти професійної діяльності постсучасного (інформаційного) суспільства.....	203
<i>Луценко В. А.</i> Психологічні особливості професійного становлення офіцерів прикордонної служби.....	208
<i>Макаренко П. В.</i> Психологічні особливості ворожості у професійному спілкуванні працівників ОВС..	213
<i>Макота Т. В.</i> Емоційне вигорання як наслідок емоційної нестійкості особового складу підрозділів спеціального призначення.....	216
<i>Малоголова О. О.</i> Особливості професіографічного дослідження діяльності працівників підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків.....	221
<i>Мамічева О. В.</i> Структура та психологічний механізм розвитку предметно-педагогічних і педагогічних здібностей викладачів ВНЗ.....	227
<i>Машиук І. О.</i> Актуальні проблеми самореалізації жінки в діяльності правоохоронних органів.....	232
<i>Мостова І. В.</i> Обґрунтування та вплив комплексної психокорекційної програми оптимізації адаптаційного входження студентів-економістів у навчальну діяльність протягом чотирьох років навчання.....	237
<i>Олексієнко С. Б.</i> Вплив психологічних факторів на військовослужбовців під час виконання миротворчих завдань.....	243
<i>Охременко О. Р.</i> Проблема колективних рішень в професійній діяльності.....	248
<i>Попова Г. В.</i> Життєві пріоритети працівників міліції: гендерний аспект.....	254
<i>Приліпко О. Ф.</i> Особливості формування авторитету військовослужбовців військової служби правопорядку ЗСУ.....	259
<i>Приходько І. І.</i> Результати психологічного аналізу законодавчих і нормативно-правових документів, що визначають забезпечення безпеки людини.....	264
<i>Рябевський Г. М.</i> Принципи психологічного впливу зброї нелетальної дії, і необхідність розробки засобів протидії в сучасних умовах.....	269
<i>Світозарова С. В.</i> Аналіз емпіричних результатів дослідження проявів професійного здоров'я у працівників локомотивних бригад.....	275
<i>Солдатов С. В.</i> Аналіз сучасних теоретичних поглядів на психологічний стрес та прояви його наслідків.....	281
<i>Ставицький О. О.</i> Специфічні особливості ставлення суспільства до інвалідизованих.....	286
<i>Стасюк В. В.</i> Засади спеціальної психологічної підготовки особового складу до бою (бойових дій) в сучасних умовах.....	292
<i>Супрун О. В.</i> Психологічне забезпечення як елемент системи морально-психологічного забезпечення підготовки і застосування Збройних сил України.....	295
<i>Франчук Ю. В.</i> Методика сприяння соціально-психологічній адаптації молодих сімей офіцерів-прикордонників та результати її перевірки.....	300
<i>Шиліна А. А.</i> Взаємозв'язок психологічних особливостей студентів з різним рівнем прокрастинації.....	307
<b>ДО ВІДОМА АВТОРІВ.....</b>	<b>314</b>



*Приходько І. І., кандидат психологічних наук,  
старший науковий співробітник, начальник НДЦ  
Академії внутрішніх військ МВС України (м Харків)*

## РЕЗУЛЬТАТИ ПСИХОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАКОНОДАВЧИХ І НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ

*Проведено психологічний аналіз міжнародних та українських законодавчих і нормативно-правових документів, що визначають проблему забезпечення безпеки людини.*

*Проведен психологический анализ международных и украинских законодательных и нормативно-правовых документов, раскрывающих проблему обеспечения безопасности человека.*

*A psychological analysis of international and Ukrainian legislation and legal documents that reveal the problem of human security was conducted.*

**Постановка проблеми.** У сучасних наукових дослідженнях вчені, звертаючись до явища безпеки, вказують на його надзвичайну важливість для встановлення гармонійних відносин між людиною і навколишнім соціальним середовищем. Науковцями, які розробляють теорію безпеки, це поняття визначається як захищеність (стан захищеності, міра захищеності) життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішніх або внутрішніх загроз. При цьому під інтересами розуміється, як правило, сукупність потреб того або іншого суб'єкта безпеки. В останній час починається перегляд пріоритетів в інтерпретації проблем безпеки і перенесення їх з інтересів держави, які звичайно сприймалися у відриві від потреб людини, на інтереси самої людини, і при такому підході виникає потреба в розробці абсолютно нового аспекту цієї проблеми – безпеки психологічної.

Сьогодні проблема психологічної безпеки стає у центрі уваги досить великої кількості наукових досліджень, нажаль, в основному закордонних, в яких є спроба з різних позицій описати умови формування й розвитку психологічної безпеки людини, створити психологічну модель безпечної особистості, виявити основні фактори й детермінанти, які позитивно та негативно впливають на неї. При цьому важливо визначити основні положення, які викладено в основних законодавчих та нормативно-правових документах, які визначають забезпечення безпеки людини, тому дане дослідження є сучасним та актуальним.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Як було вказано вище, вивчення проблеми психологічної безпеки людини займалися багато закордонних вчених, зокрема, це російські авторські колективи – С.Ю. Решетіна, Г.Л. Смолян; С.К. Роштин, В.А. Соснін; Г.В. Грачев, І.К.

Мельник, Г.Л. Смолян, Г.М. Зараковський; а також ґрунтовні дослідження М.А. Котика, І.М. Панаріна, В.Е. Лепського, Т.С. Кабаченко, Т.І. Колеснікової, І.А. Басової, Н.Л. Шликової, Н.А. Лизь, Т.М. Краснянської, Т.Б. Мельницької та інших. Дослідження проблеми психологічної безпеки особистості, пов'язаними з різними аспектами життєдіяльності людини, займалися закордонні вчені R. Abramovitz, A. Edmondson, Н.-Т. Chang, А.Т. Lee, Т. Leahy, К. Sarafyan, М. Seager, Р.М. Senge, С. Willing та інші.

Необхідно відзначити, що і українські вчені розпочали дослідження цієї проблеми: щорічно проводяться міжнародні науково-практичні конференції, присвячені питанням психології національної безпеки (з 2007 року в Львівському університеті внутрішніх справ, де організатор – М.Й. Варій) та психологічної безпеки персоналу екстремальних видів діяльності (з 2009 року в Академії внутрішніх військ МВС України, організатор – автор статті). Також в 2011 року почали проводитися сумісні психологічні тренінги „Психологія і безпека Євро-2012” щодо підготовки особового складу до Чемпіонату Європи з футболу 2012 року (Національний університет цивільного захисту України, організатор – С.Ю. Лебедева, Академія внутрішніх військ МВС України, організатор – автор статті). Однак ґрунтового аналізу законодавчих та нормативно-правових документів з проблеми забезпечення психологічної безпеки людини не було зроблено.

**Мета статті** – провести вивчення змісту психологічних аспектів забезпечення безпеки людини в міжнародних та українських законодавчих і нормативно-правових документах.

**Виклад основного матеріалу.** Проведений аналіз показав, що положення



щодо забезпечення безпеки, основних потреб та інтересів кожної людини відображені у багатьох міжнародних нормативно-правових документах, основні з яких це: Устав Організації Об'єднаних Націй (ООН) Загальна декларація прав людини (1948 р.), Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод (1950 р.), Європейська соціальна хартія (1961 р.) та в інших важливих міжнародних юридичних документах.

Так, в Уставі ООН, прийнятому в 1945 році [1], у статті 1 зазначено, що ООН має на меті підтримувати міжнародний мир і безпеку, приймати ефективні колективні міри для запобігання й усунення погрози миру й придушення актів агресії або інших порушень миру й проводити мирними засобами, згідно із принципами справедливості й міжнародного права, улагоджування або дозвіл міжнародних суперечок або ситуацій, які можуть привести до порушення миру. Загальна декларація прав людини [2], прийнята Генеральною Асамблеєю ООН в 1948 році, є базовим юридичним документом, у якому відбиті основні положення, що стосуються прав, свобод і безпеки людини. Кожна людина (стаття 3) має право на життя, волю й особисту недоторканність. В Європейській конвенції про захист прав та свобод людини [3] 1950 року в статті 2 викладено основне право кожної людини на життя, у статті 5 вказано, що людина має право на свободу та особисту недоторканність. В Європейській соціальній хартії [4], прийнятої на засіданні Ради Європи 1961 року, в статті 3 викладено основні права стосовно умов праці, які відповідають вимогам безпеки та гігієни.

На першому засіданні Ради Безпеки (РБ) ООН (№ 3046) у 1992 році на рівні глав держав і урядів була прийнята резолюція, що відбиває питання колективної безпеки у світі [5]. На ньому були розглянуті чотири головні проблеми останнього десятиліття ХХ століття: насильство в усіх формах його проявлення, юридична безпека особистості при взаєминах з державною владою, охорона навколишнього середовища і якість життя людини, складової якого можна віднести й психологічну безпеку. Також був зроблений акцент переносу із кількісних показників (індекси національного виробництва, валового продукту тощо) на якісні – розвиток людини розглядається з точки зору свободи, охорони здоров'я, безпеки, добробуту, розвитку культури, охорони навколишнього середовища, задоволення від своєї роботи,

належне використання вільного часу й широке коло інших цінностей. На засіданні РБ ООН (№ 4194) в 2000 році [6] обговорювалися питання підтримки міжнародного миру й забезпечення безпеки людей у країнах, в яких проводяться миротворчі операції як один із засобів, за допомогою яких ООН виконує свою відповідальність за підтримку міжнародного миру й безпеки, а також було зазначено, що міжнародна безпека має на увазі і забезпечення безпеки конкретних людей.

Вивчення матеріалів 54 сесії Генеральної Асамблеї ООН 2000 року [7] показало, що в ХХІ столітті необхідне реформування системи міжнародної безпеки: при побудові системи безпеки з моменту створення ООН змінилися умови, характер загрози миру й безпеці для людини в порівнянні з початком і серединою ХХ-го століття. Генеральний Секретар ООН навів дані „Опитування тисячоріччя”, яке проводилося інститутом Геллапа в 1999 році у 60 країнах світу й охопило 57000 респондентів: на перше місце було поставлене здоров'я й життя, на друге – безпека й бажання жити у мирі. Таким чином, для більшості людей у світі пріоритетом є основні соціальні цінності – життя, здоров'я, безпека й захист прав людини, що вимагає розробки нової концепції безпеки. Якщо раніше забезпечення безпеки означало захист території держави від зовнішнього нападу, то тепер воно повинне включати положення про захист усього населення й конкретних людей від насильства, породженого усередині країни.

Ці висновки, що було відображено в Декларації ООН на „Саміті тисячоріччя”, знайшли своє продовження в багатьох наступних документах ООН. Так, в 2003 році в резюме відкритого засідання РБ ООН були розглянуті корінні причини нестабільності й загрози миру й безпеці – поширення збройних конфліктів, міжнародний тероризм і організована злочинність, поширення зброї масового знищення, торгівля стрілецької зброї тощо; ставилося питання про створення певної міждержавної структури по забезпеченню миру й колективної безпеки на основі міжнародного правопорядку, здатної ефективно й оперативно реагувати на загрози безпеки людей. На 59 сесії Генеральної Асамблеї ООН в 2005 році зроблений акцент, що реалізація мети Уставу ООН повинна знайти відбиття в житті кожного чоловіка й жінки, а поняття більшої свободи включає



ідею про розвиток, безпеку й права людини як єдиного цілого, що підсилює один одного, зроблений висновок, що неможливо забезпечити подальший розвиток, не забезпечивши безпеку й права людини.

Таким чином, проведений аналіз міжнародних нормативно-правових документів, які регламентують забезпечення безпеки людини, показав, що на сьогоднішній день ця проблема дуже актуальна та вимагає подальших кроків її вирішення. Однак питання психологічної складової безпеки, на нашу думку, практично не відображені в них та потребують подальшої роботи щодо наповнення їх конкретним змістом.

Як показали результати дослідження, всю нормативно-правову базу, яка складає систему забезпечення безпеки громадян України, можна поділити на два рівні. На першому вона має законодавчий статус та загальнообов'язковий для всіх характер її виконання (Конституція України, закони України та постанови Верховної Ради України, Укази та розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України). На другому рівні створюється відомча нормативно-правова база, яка з урахуванням специфіки кожного суб'єкта сил забезпечення національної безпеки уточнює і конкретизує його функції та завдання.

В основному Законі України – Конституції України в розділі 1 статті 3 визначено, що найвищою соціальною цінністю в Україні є людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека. Також у Конституції України, окрім фундаментальних понять безпеки людини, відображено питання забезпечення екологічної безпеки (статті 16, 92), економічної й інформаційної безпеки (ст. 17), понять національна безпека, сфери національної безпеки, небезпека (ст. 106), особиста безпека (ст. 126), громадська безпека (ст. 138).

Конституція України створила юридичну базу для подальшого розвитку одного з напрямків законодавства – про національну безпеку. У 2003 році був прийнятий Закон України „Про основи національної безпеки України”. Він містить положення з питань безпеки, закріплює правові основи забезпечення безпеки особистості, суспільства, держави, визначає керівні принципи і цільові настанови, засоби та методи захисту життєво важливих інтересів людини, суспільства та держави.

Безперечно, викладені в цьому Законі основні принципи забезпечення національної безпеки в деякій мірі можуть застосовуватися як на державному або регіональному рівні, так і торкатися окремого громадянина. На нашу думку, це потребує особливої уваги, оскільки проблеми особистої, зокрема, психологічної безпеки людини, її незахищеність можуть безпосередньо впливати на рівень національної безпеки держави в цілому. Загалом дійовість цього Закону характеризується в більшій мірі декларативністю, а не змістовністю і конкретністю.

Наступним кроком вирішення проблеми забезпечення національної безпеки держави став Указ Президента України „Про стратегію національної безпеки України” (2007 рік), в якому визначено основні принципи, пріоритетні цілі, завдання та механізми забезпечення життєво важливих інтересів особини, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. У цьому указі визначається, що в суспільстві дедалі глибше укорінюється усвідомлення, що свобода і людська гідність є не тільки загальнолюдськими цінностями, а й наріжним каменем процесів розбудови цивілізованої держави, вироблення та реалізації її зовнішньої і внутрішньої політики, політики національної безпеки.

Закон України „Про раду національної безпеки і оборони України” визначає основні положення щодо її роботи. У Законі України „Про оборону України” вказується, що Україна бере участь в міжнародних системах безпеки та міжнародному співробітництві в сфері оборони на підставі міжнародних договорів України та за умов, визначених законодавством України. Закон України „Про долю України в міжнародних миротворчих операціях” (стаття 1) визначає, що міжнародні миротворчі операції проводяться з метою виконання міліцейських (поліцейських) функцій по забезпеченню безпеки і додержання прав людини. В статті 3 вказано, що на Раду національної безпеки і оборони України покладається збереження рівня безпеки громадян України, які братимуть доля в миротворчій операції в складі миротворчого контингенту чи миротворчого персоналу.

В Законі України „Про боротьбу з тероризмом” в статті 5 про повноваження суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом, визначено, що Служба безпеки України забезпечує безпеку від терористичних посягань установ України



за межами її території їх співробітників та членів їхніх сімей. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій здійснює заходи щодо захисту населення і територій в разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних з технологічними терористичними проявами та іншими видами терористичної діяльності.

В Законі України „Про об'єкти підвищеної небезпеки” представлено визначення основних термінів з питань безпеки (стаття 1): об'єкт підвищеної небезпеки, небезпечна речовина ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки, потенційно небезпечний об'єкт, ризик, а також декларація безпеки.

В Законі України „Про державну таємницю” (стаття 8) забороняється віднесення до державної таємниці будь-яких відомостей, якщо цим будуть звужуватися зміст і обсяг конституційних прав та свобод людини і громадянина, завдаватиметься шкода здоров'ю та безпеці населення.

В Законі України „Про правовий режим надзвичайного стану” статті 1 визначено поняття про надзвичайний стан, як особливий правовий режим, який може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян. В Законі України „Про правовий режим воєнного стану” (стаття 1) визначено, що військове командування під час дії воєнного стану вживає всіх заходів для забезпечення захисту безпеки населення та інтересів держави і несе відповідальність за їх запровадження на відповідній території.

Закон України „Про охорону праці” визначає основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я в процесі трудової діяльності, на належні, безпечні і здорові умови праці, регулює за участю відповідних органів державної влади відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні.

Аналіз нормативно-правових документів другого ряду, в яких з урахуванням специфіки кожного суб'єкта сил забезпечення національної безпеки повинні уточнюватися і конкретизуватися їх функції та завдання, показав, що в них також немає

вказівок на питання, в яких викладено складові психологічної безпеки людини. У деяких з них розглядаються аспекти забезпечення особистої безпеки співробітників правоохоронних органів та безпеки громадян. Так, в Законі України „Про розвідувальні органи України” в статті 4 визначені основні завдання, які покладені на розвідувальні органи України, зокрема, – це забезпечення безпечного функціонування установ України за кордоном, безпеки співробітників цих установ та членів їх сімей в країні перебування. В Законі України „Про контррозвідувальні органи України” в статті 6 визначено, що одними з підстав для проведення контррозвідувальної діяльності є злочини проти світу, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Одними із завдань контррозвідувальних органів України (пункт 2) є забезпечення власної безпеки, в тому числі співробітників органів та підрозділів, що здійснюють контррозвідувальну діяльність, членів їх сімей та осіб, які допомагають і сприяють в здійсненні контррозвідувальної діяльності. В Законі України „Про оперативно-розшукову діяльність” в статті 1 визначено, що завданням оперативно-розшукової діяльності є отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави. В Законі України „Про службу безпеки України” в розділі 4 статті 24 пункті 9 визначається, що Служба безпеки України зобов'язана забезпечувати захист особистої безпеки громадян і осіб, які беруть участь в кримінальному судочинстві.

У Законі України „Про міліцію” в статті 2 визначені основні завдання, що покладені на міліцію, одним з яких є забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів. В наказі Міністра внутрішніх справ України від 28.07.1994 р. № 404, який затвердив статут патрульно-постової служби (ППС) міліції України, в статті 1 визначено, що основними завданнями ППС міліції є забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав, свобод і законних інтересів, охорона громадського порядку і громадської безпеки.

В Законі України „Про статут внутрішньої служби Збройних Сил України” в розділі 2 статті 59 в обов'язках командира (начальника) військової частини визначено, що він зобов'язаний здійснювати заходи щодо безпеки особового складу військової частини під час роботи з озброєнням, бойовою та іншою технікою, обладнанням, проведення стрільб, навчань, несення



вартової і внутрішньої (чергової та вахтової) служби, виконання інших військових обов'язків. Стаття 107 визначає, що заступник командира батальйону з виховної роботи в мирний і воєнний час відповідає за організацію і проведення виховної роботи, за військову дисципліну, морально-психологічний стан особового складу, за морально-психологічне забезпечення бойової готовності, бойової підготовки, бойових завдань, повсякденної діяльності батальйону, за гуманітарну підготовку інформаційну і культурно-виховну роботи, дозвілля військовослужбовців, за їх соціальний захист. У статті 116 в обов'язках заступника командира роти з виховної роботи визначено, що він зобов'язаний під час організації роботи і занять з використанням озброєння і техніки доводити до особового складу зміст заходів безпеки і добиватися їх виконання. Також він зобов'язаний навчати особовий склад безконфліктному нерепресивному спілкуванню і ненасильницькому розв'язанню проблем, які виникають під час служби; здійснювати морально-психологічну підтримку військовослужбовців та їх підготовку до екстремальних умов під час бойових дій, формувати у них стійкість до психологічного і морального впливу противника. В статті 120 командир взводу зобов'язаний стежити за додержанням заходів безпеки на заняттях, стрільбах, навчаннях і під час роботи з технікою та озброєнням.

В Законах України „Про внутрішні війська”, „Про Державну прикордонну службу України”, „Про Збройні сили України”, „Про загальний військовий обов'язок і військову службу”, інших відомчих нормативно-правових документах немає ніяких посилань на питання збереження та забезпечення безпеки особового складу, а також її психологічної складової.

### Висновки

1. Проведений аналіз сучасних міжнародних нормативно-правових документів, які регламентують систему забезпечення безпеки людини, показав, що на сьогодні немає серйозної правової основи регулювання забезпечення безпеки людини, системного підходу до вирішення цієї проблеми з правової точки зору.

2. Організаційно-правове регулювання діяльності із забезпечення особистої безпеки об'єкта національної безпеки України – людини, зокрема, її невід'ємного компоненту – безпеки психологічної, знаходиться поки ще на стадії становлення. Наявні недоліки не дозволяють у повному обсязі вирішувати питання забезпечення психологічної безпеки суб'єкта професійної діяльності. Тому необхідно закласти надійні основи для створення такої системи, яка б акумулювала зусилля та ресурси всіх суб'єктів національної безпеки для забезпечення психологічної безпеки людини, зокрема особового складу, діяльність яких пов'язана з екстремальними умовами.

### Література

1. Устав Организации Объединенных Наций [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.un.org/ru/documents/charter/>.
2. Всеобщая декларация прав человека [Електронний ресурс]. – Режим доступу – [http://www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/declhr.shtml](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml).
3. Европейская конвенция о защите прав человека [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.memo.ru/pravo/euro/eucnv.htm>.
4. Европейская социальная хартия [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://conventions.coe.int/Treaty/rus/Treaties/Html/035.htm>
5. Материалы заседания Совета Безопасности ООН 1992 года № 3046 [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.un.org/russian/documen/scaction/1992/>.
6. Материалы заседания Совета Безопасности ООН 2000 года № 4194 [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.un.org/russian/documen/scaction/2000/sc2000.htm>.
7. Декларация 54 Генеральной Ассамблеи ООН 2000 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.un.org/russian/conferen/millennium/summit.htm>.



**Збірник наукових праць**

**ВІСНИК  
НАЦІОНАЛЬНОГО  
УНІВЕРСИТЕТУ  
ОБОРОНИ  
УКРАЇНИ**

**3 (28) / 2012**

**Міністерство оборони України**

Відповідальність за достовірність фактів, цитат,  
власних імен та інших даних несуть автори.

Розповсюдження та тиражування матеріалів  
збірника без офіційного дозволу редакції заборонено

Редактор  
Комп'ютерна верстка

***В. В. Стасюк***  
***В. Ж. Богайчук***

Підписано до друку 23 04. 12. Здано до набору 27. 04. 12. Формат 30x42  
Обл. вид. арк. 9. Наклад 100 прим.  
Україна, 03049, м. Київ, Повітрофлотський проспект, 28

Віддруковано Поліграфічним центром Осадчого В. В.  
тел. (044) – 587-78-35